

KÖNYVISMERTETÉS

M. K. Gladisevszkij:

Mezővédő erdőpászták. Ogiz Szeljhozgiz. 1945. Moszkva. 100 oldal.

Gladisevszkij könyvét a Szovjetunió 15 éves sztálini természetátalakító tervének megjelenése előtt, 1945-ben írta. A könyv azonban mégsem vesztette el időszerűségét, mert foglalkozik mindazokkal az alapvető kérdésekkel, amelyek ismerete a mezővédő fásítás gyakorlati végrehajtásához szükséges. A szerző rámutat a mezővédő pászták jelentőségére, azoknak a mezőgazdasági területekre való befolyására. Foglalkozik a pászták elhelyezésének, szélességének, szerkezetének kérdésével részletesen ismerteti a talajmegtáplálás módjait. A csemeteneveléssel kapcsolatban felhívja a figyelmet a csemete minőségére, korára, csomagolásának, szállításának és vermesítésének módjára.

A telepítés kérdését tárgyalva, táblázatokban sorolja fel a Szovjetunió egyes vidékein telepítésre alkalmas fafajokat és öltelékfákat. A felsorolt fafajok kb. egyeznek a sztálini 15 éves természetátalakító tervben telepíteni előírtakkal.

A könyv további fejezetei a kézi és gépi telepítési eljárásokkal foglalkoznak. Ezekre a fejezetekre vonatkozóan megjegyezhetjük, hogy a szovjet erdészeti lapok ma már sokkal időszerűbb gépi felszereléseket hoznak, de számunkra ezek a kisebb kapacitású gépek is irányt mutatnak a telepítési munkák gépesítésére.

Az ápolás feladatait ismertetve, a szerző itt is foglalkozik a gépesítéssel, főképpen a sorközök megművelésére vonatkozóan.

A továbbiakban ismerteti a könyv az erdőpászták pótlási eljárásait, majd foglalozik a telepítést végző brigádok megszervezésével, azok feladataival és bérkérdésével.

A könyv utolsó fejezete az ellenőrzés, a behatárolás és a védelem munkáját tárgyalja.

Perényi Márta.

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE

F. K. Kocsergá:

A kopár- és vízmosáskötési munkálatok soronlévő feladatai az Üzbég köztársaságban. Ljesznoje Chozjajisztvo 1949. 5. sz.

A szabályozatlan felszíni vízfolyás nagy károkat idéz elő az Üzbég köztársaság népgazdaságában. L. T. Zemljánicki adatai szerint az 5°-os lejtésű oldal minden évben 500 m³ termőföldet veszítenek hektáronként, azokon az oldalakon pedig, amelyeknek hajlásszöge 30°, ez a veszteség eléri az 1500–3000 m³-t is. Az a vadpatak, amely 1924 július 8–9-én zúdult az Alma-Atára, 4 óra alatt 1.8 millió m³ hordalékot szállított a hegyekről. Ezért a felszíni lefolyás szabályozása, a talajpusztulás és a vadpatakok elleni küzdelem az Üzbég köztársaság népgazdaságának egyik legfontosabb feladata. A talajvédelmi munkálatok az Üzbég köztársaságban nagyobb mértékben csak a Nagy Októberi Forradalom után indultak meg.

A helyi talajvédelmi munkálatok legfőbb feladata a vadpatakok elleni küzdelem volt. A vadpatakok pusztító hatásának kiküszöbölésére

irányuló munkálatokat részben a vízgyűjtőterületen — a vadpatakok keletkezési helyén —, részben a vízmosások oldalain (terraszok kiképzése, sáncolás) és medreiben végezték (cementbe, vagy szárazon rakott gátak építése). 1931-ben az Üzbég köztársaságban 70 hektárt, 1932-ben 1500 hektárt terraszítottak. Ennek során 1200 km² összkiterjedésű, különböző profilú terraszokat képeztek ki.

Az erózió elleni küzdelem tárgyának az egész vízgyűjtőterületet kell tekinteni, nem pedig annak csak valamelyik szakaszát. A talajerózió, a vadpatakok elleni intézkedések alkalmazását, a védőintézkedések komplexumának elosztását összhangba kell hozni a körzet gazdasági és természeti feltételeivel. Az egyes védelmi intézkedések alkalmazásának helyét — a terep és a talaj jellegének, az eróziós folyamatok erősségének, valamint a védőfásítás során létesítendő állományok későbbi használati feltételeinek figyelembevételével — úgy kell kijelölni, hogy az a legnagyobb meliorációs és gazdasági hatást biztosítsa.

A felszíni lefolyással, a talajerózióval és a vadpatakokkal szemben a legsokoldalúbb védelmi hatást a fa- és cserjénövényzet fejti ki.

A kutatások azt mutatták, hogy az eróziós folyamatok erőssége a lemosások területek igénybevételének fokától függ. A legteljesebb szabályozása és megfelelő időre való betiltása lehetővé tette az oldalak erős begyepesedését.

Az Üzbég köztársaság nagyterjedésű hegyi területeinek gazdasági művelés alá vonása megköveteli a legnagyobb fáradsággal járó talajvédelmi munkák gépesítését. Ezért az Üzbég köztársaság erdészeti tudományos intézeteinek egyik legfontosabb feladata a meliorációs, talajvédő munkálatok gépesítése.

Az Üzbég köztársaság vízmosáskötési munkálatai a sztálini nagy természetátalakítási terv részei. Ezeknek a feladatoknak a megvalósítása a köztársaság további felvirágoztatásának alapja.

H.

Sz. I. Szilvesztrov:

Védőerdőpászták elhelyezése a vízmosások körzetében. Ljeszi sztyepj 1949. 7. sz.

A vízmosások területeken a védőpásztákat, mint a füves talajerőgazdálkodási rendszer talajvédelmi komplexumának elválaszthatatlan részét, a vízgyűjtőterületek terepalakulatának, lefolyási és lemosási viszonyainak figyelembevételével kell elhelyezni. A védőpászták helyes elhelyezésének, jó hatásfokuk biztosításának térbeli alapja a vetésforgónak és a művelési ágaknak a rendszere az állami gazdaságok és kolhozok területén.

A védőpásztáknak a kolhozok erodált vízgyűjtőterületein való elhelyezése három szakaszból áll.

Először a vízgyűjtőterületeken elkülönítjük a gazdasági hasznosítás, a füves vetésforgó-rendszer alapvető elemeinek elhelyezése és a szükséges agrotechnikai, talajvédelmi intézkedések szempontjából egymástól lényegesen eltérő földkategóriákat.

Az első kategóriába a sík és kis terephajlású (3–4°), a legjobb talajú szántóterületek tartoznak. Ezeknek az erdőpásztáknak a főrendeltetése a szélvédelem, valamint a hótakaró egyenletes eloszlásának a biztosítása. A második kategóriába a

lejtősebb (3—6°) szántóterületeket soroljuk, amelyek a talajvédő takarmányváltó vetésforgókat helyezük el a vízszabályozó fapaszták védelmében. A harmadik kategóriába tartoznak a meredek oldalak, vízmosások, magas, keskeny vízválasztók területei. Itt az erdők elsősorban a talaj megóvását szolgálják.

Az egyes területkategóriák eloszlása és ezzel kapcsolatban a védőállományoknak az elhelyezése a vízmosások körzeteiben a vízgyűjtőterületek tereprofiljától függ.

KÜLÖNFÉLÉK

CSEMETEKERTJEINK MAGSZÜKSÉGLETE

Partos Gyula

Az ötéves terv az erdészetet is komoly feladat elé állította. A tervek maradék nélküli teljesítése becsületbeli kötelesség. A tervezett országfásításhoz és felújításhoz sok csemetét kell nevelnünk. Ehhez sok magra van szükségünk. A szükséges mag előteremtése nagy gondot okoz, mert többé-kevésbé állandó hiánnyal küzdünk. Ezért nem közömbös, hogy az egy-egy terület bevetéséhez mennyi magot használunk. Ezen túlmenően az önköltségesökkenés érdekében is arra kell törekednünk, hogy a kelleténél több magot ne használjunk fel. A szakemberek között állandó vita tárgyát képezi a magszükséglet kérdése. Egyéni tapasztalatok alapján ezt a kérdést nem lehet eldönteni. Hogy erre megnyugtató feleletet tudjunk adni, ahhoz széles alapokra fektetett rendszeres kísérletekre van szükség. Ezek a kísérletek már az elmúlt évben megkezdődtek, most már csak azok kiszélesítése volna kívánatos. Addig is, amíg a kísérletek megbízható eredményeket adnak, valamiképp meg kell oldani a kérdést. A csemetenevelési utasítás I. számú táblázata az egy-egy területre szükséges magmennyiségre vonatkozólag adatokat adott, de az üzemektől érkező jelentések szerint a megadott mennyiség sok esetben kevésnek bizonyult. Vizsgáljuk meg ezt a kérdést közelebbről.

A csemetenevelési utasítás szerint 1 m² területnek 80%-os csíráképességű erdei fenyőmaggal való bevetéséhez 900 szem magot kell felhasználni és ebből 250 db egyéves csemetét tudunk nevelni. Azaz feltételezzük, hogy a mag 28%-ból csemete lesz. Azt hiszem a magszükséglet megállapításánál nem lehet szó indokolatlan optimizmusról. Másról kell tehát keresnünk az elmúlt évben tapasztalt sikertelenség okát.

A csemetenevelési utasítás adatai átlagadatok. Tehát közepes termőhelyi adottságokkal rendelkező csemetekertre és átlagos időjárásra vonatkoznak. Az erdei fenyőre nézve közepes termőhelyi viszonyoknak tekinthetjük a 600—700 mm csapadékú, nem déli, délnyugati kitettségű, jó táperőben lévő és jó fizikai tulajdonságokkal rendelkező talajú csemetekertet. További feltétel, hogy a magot április 10-ig elvetjük, a talajt rendszeresen gyomláljuk és porhanyítjuk. Az 1949. év tavasza nagyon száraz volt és a magot sok helyen későn vetették. A

A második szakaszban kijelöljük a terep jellemző elemein — a vízválasztókon, a völgyek peremén, a vízmosások szélein, a művelési ágak és vetésforgók határain — a fő védőpázták helyét és irányát. Ez megfelelő keretet nyújt a fapasztáknak — a gazdasági hasznosítás feltételeinek és a szükséges távolságok figyelembevételével történő — elhelyezéséhez az egyes vetésforgók területén belül, ami a tervezés harmadik szakasza. Így a talajvédelmi hatást a kolhoz egész területe számára biztosíthatjuk.

H.

talaj szárazsága miatt az elvetett mag csak május 12-én megindult esőzésekre kezdett csírázni és május vége felé kelt ki. A zsenge vetést a június elején beköszöntött forróság nagyon sok kertben egészen vagy nagyrészen megsemmisítette. Ott, ahol idejében gondoskodtak árnyékolásról, a csemetéket sikerült megmenteni. Sok helyen súlyos károkat okozott a cserebogár-pajor rágása, sőt más állati és növényi kártevők is tizedelték csemetéinket.

Az elszenvedett kárból vonjuk le a tanulságot.

1. Kedvezőtlen feltételek között ne telepítsünk csemetekertet.
2. Április 10-ig vessük el a magot.
3. Száraz tél után a vetőmag mennyiségét növeljük.
4. Árnyékolással védjük csemetéinket a túlságosan erős napsütés ellen.
5. Szükség esetén segítsük elő a csírázást öntözéssel.
6. Azokat a csemetekerteket, ahol nagymennyiségben akarunk fenyőcsemetét nevelni, lássuk el öntözőberendezéssel.
7. Az állati és növényi kártevők ellen szervezzük meg a védekezést.

A vetőmag mennyiségének megállapításánál nem elég tudnunk a csírázási százalékot, hanem fontos azt is tudni, milyen a mag csírázási erélye. Kísérletek igazolják, hogy a gyorsan csírázó magból kapjuk a legéletképesebb csemetéket. A csírázási próbáknál (luc- és erdei fenyőnél) meg szokták állapítani, hogy a 7., 14. és 21. nap alatt hány százalékos a csírázás. Ha a mag csírázási erélye gyenge, akkor tanácsos a vetőmag mennyiségét emelni.

A szakemberek általában azt hiszik, hogy a mag csírázási százaléka egyenes arányban van a kikelő, illetve a vetés évének végéig megmaradó csemeték számával, azaz a *csemeteszázalékkal*. (Csemeteszázaléknak nevezzük a 100 magból a vetés évének végéig megmaradó csemeték számát) A csemeteszázalék nagyságának megállapítására Haack által végzett kísérletek bizonyítják:

1. hogy a csemeteszázalék nagyobb arányban csökken, mint a csírázási százalék,
2. hogy a csemete fejlődésére befolyással bíró tényezők rosszabbodásával, a csemeteszázalék rohamosan csökken.